

УДК 342.95(477)

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.5529531>

О.Ю. СИНЯВСЬКА,

професор кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики
Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук,
професор, м. Харків, Україна; e-mail: sinyavskaya.elen@gmail.com;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6386-4151>

РІШЕННЯ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ПРИНЦИПУ ЮРИДИЧНОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ: ПРАВОВА ОЦІНКА ЩОДО ОБ'ЄКТИВНОСТІ ЗМІСТОВОГО НАПОВНЕННЯ

O.YU. SYNIAVSKA,

Professor, Chair of Law Enforcement and Police, Kharkiv National University of Internal Affairs,
Doctor of law, Professor, Kharkiv, Ukraine; e-mail: sinyavskaya.elen@gmail.com;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6386-4151>

DECISIONS OF THE NATIONAL SECURITY AND DEFENSE COUNCIL OF UKRAINE THROUGH THE PRISM OF THE PRINCIPLE OF LEGAL CERTAINTY: LEGAL ASSESSMENT OF THE OBJECTIVITY OF THE CONTENT

АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS), КЛЮЧОВІ СЛОВА (KEY WORDS)

Постановка проблеми. Спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи є сучасним правовим засобом захисту інтересів держави та суспільства, способом реагування на порушення міжнародного правопорядку, який може застосовуватись щодо фізичних і юридичних осіб, а також інших держав. Будучи частиною правового механізму, застосування подібних заходів (санкцій) ґрунтується на певних засадах – принципах, у тому числі принципу правової визначеності. Останній відіграє важливу роль під час становлення та реалізації норм права. Тому, дослідження його втілення в конкретній сфері чи правовому механізмі, зокрема в сфері застосування державою санкцій, є актуальною темою, яка потребує дослідження та вивчення, перш за все, задля оптимізації національної системи права, оптимізації механізму застосування правових норм, а також удосконалення змісту останніх. З урахуванням активізації застосування Україною спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) з метою захисту національних інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності, **мета** статті передбачає з'ясування наступних питань: чи відповідатиме принципу юридичної визначеності дослівне відтворення у рішенні Ради національної безпеки та оборони України про застосування персональних санкцій без їх конкретизації щодо індивідуума, до якого ці санкції мають застосовуватись; чи відповідатиме принципу юридичної визначеності застосування до особи санкцій, позначених у відповідному профільному законодавчому акті як "інших санкцій". В роботі використані загальнонаукові **методи** пізнання та спеціальні методи, які використовуються юридичною наукою. Основними методами дослідження є описовий, термінологічний і системний, за допомогою яких було охарактеризовано принцип правової визначеності, його сутнісний зміст. Функціональний метод було застосовано під час визначення специфіки реалізації принципу правової визначеності в різних сферах. Метод аналізу, дедуктивний і формально-логічний методи використано для вирішення питання про додержання принципу правової визначеності в рішеннях Ради національної безпеки та оборони України. **Результати.** Встановлено, що дослівне відтворення у рішенні Ради національної безпеки та оборони України про застосування персональних санкцій певних видів санкцій, без їх конкретизації щодо індивідуума, до якого ці санкції мають застосовуватись, суперечить принципу юридичної визначеності. **Висновки.** Показано, що застосування до особи санкцій, позначених у титульному законі як "інших санкцій", однозначно, не буде суперечити названому принципу в випадку, якщо в п.25 ч.1 ст.4 Закону України "Про санкції" буде міститись бланкетна норма, тобто посилання на конкретні положення нормативно-правових актів, де закріплені такі санкції.

Ключові слова: принцип правової визначеності; санкції; обмежувальні заходи; акти індивідуальної дії; національна безпека

Problem statement. Special economic and other restrictive measures are a modern legal means of protecting the interests of the state and society, a way to respond to violations of international law, which can be applied to individuals and legal entities, as well as other states. As part of the legal mechanism for the application of such measures (sanctions) is based on certain principles – principles, including the principle of legal certainty. The latter plays an important role in the formation and implementation of the law. Therefore, the study of its implementation in a particular area or legal mechanism, in particular in the field of state sanctions, is a topical issue that needs research and study, especially to optimize the national legal system, optimize the mechanism of legal application, and improve the content of the latter. Given the intensification of Ukraine's application of special economic and other restrictive measures (sanctions) to protect national interests, national security, sovereignty and territorial integrity, the **purpose** of this scientific work is to clarify the following questions: whether the principle of legal certainty the application of personal sanctions without specifying them about the individual to whom these sanctions are to be applied; whether it will comply with the principle of legal certainty of the application to a person of sanctions marked in the relevant profile legislation as "other sanctions". The paper uses general scientific **methods** of cognition and special methods used by legal science. The main research methods are descriptive, terminological and systematic, which were used to describe the principle of legal certainty, its essential content. The functional method was used in determining the specifics of the implementation of the principle of legal certainty in various fields. The method of analysis, deductive and formal-logical methods were used to address the issue of compliance with the principle of legal certainty in the decisions of the National Security and Defense Council. **Results.** It is established that the literal reproduction in the decision of the National Security and Defense Council on the application of personal sanctions of certain types of sanctions, without specifying them to the individual to whom these sanctions should be applied, contradicts the principle of legal certainty. **Conclusions.** It is shown that the application to a person of sanctions marked in the title law as "other sanctions" will not contradict this principle if in paragraph 25 of Part 1 of Art.4 of the Law of Ukraine "On Sanctions" will contain a blanket rule, that is, references to specific provisions of regulations that provide for such sanctions.

Key words: *the principle of legal value; sanctions; restrictive measures; act of individual action; national security*

Постановка проблеми

Спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи є сучасним правовим засобом захисту інтересів держави та суспільства, способом реагування на порушення міжнародного правопорядку, який може застосовуватись щодо фізичних і юридичних осіб, а також інших держав.

Останнім часом, у зв'язку з загостренням політичної ситуації у світі, розв'язанням збройного конфлікту на сході України та анексією Автономної Республіки Крим наша держава була вимушена активізувати застосування таких санкцій, насамперед щодо країни агресора та її резидентів. Тільки в минулому році, згідно з Рішенням Ради національної безпеки та оборони України (далі – РНБО) "Про застосування, скасування і внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)" від 14.05.2020, введеним в дію Указом Президента України від 14.05.2020 р. № 184/2020 [1], такі обмежувальні заходи було застосовано до 377 фізичних і 239 юридичних осіб Російської Федерації (далі – РФ), зокрема їх: продовжено щодо ряду телеканалів; встановлено стосовно музеїв, наукових установ, соціальних мереж, інтернет-сервісів та їхніх представництв в Україні (Mail.ru, сервісів Yandex і так далі). Їм заборонено надавати користувачам доступ до цих ресурсів на строк від 1 до 3 років. Загалом відповідні санкції передбачають

блокування активів, запобігання вивезенню капіталу за межі України, припинення культурного обміну й наукового співробітництва, анулювання офіційних візитів і переговорів щодо укладання угод. Відзначимо, що такі масштабні рішення про застосування санкцій приймалися також у 2018 та 2019 роках. Зокрема, на той час вони включали перелік, який складався з понад 2500 і 1000 резидентів відповідно.

Окрім того, країни, які підтримали Україну в цих складних обставинах, залишились солідарними з нею у сфері застосування санкцій. Так, економічні санкції проти РФ були запроваджені 31.07.2014 р. у відповідь на дії Росії, які дестабілізують ситуацію в Україні. Після того їх весь час продовжували, зокрема останній раз у грудні минулого року (до 31.07.2021 р.). У липні 2021 року Рада Європейського Союзу (далі – Рада ЄС) вирішила продовжити санкції, спрямовані на конкретні галузі економіки РФ, ще на шість місяців (до 31.01.2022 р.). Рішення Ради ЄС було затверджено після останньої оцінки стану імплементації Мінських угод [2].

Отже, "популярність" застосування санкцій на "міжнародній арені" зумовлює необхідність дослідження цього явища як юридичного феномену в частині відповідності його змісту визначальним правовим принципам, зокрема принципу правової визначеності.

Принцип правової визначеності є універса-

льною засадою національної та зарубіжних систем права, як справедливо зауважує М.М. Дмитрієва, він втілюється у низці правових актів Європейського Союзу й у практиці Європейського суду, поширюється у правовій системі України [3, с.17]. При цьому варто наголосити, що тлумачиться зміст такого принципу неоднозначно. Так, згідно з практикою Європейського суду з прав людини (далі – ЕСПЛ), національне законодавство має бути передбачуваним, тобто визначати достатньо чіткі положення, аби дати людям достеменно вказівку щодо обставин і умов, за яких державні органи мають право вживати заходів, що вплинуть на права осіб. Так, у справі "Олександр Волков проти України", порушення принципу правової визначеності було констатоване ЕСПЛ з огляду на відсутність у законодавстві України положень щодо строків давності притягнення судді до відповідальності за порушення присяги, в контексті дотримання вимог "якості закону" при перевірці виправданості втручання у права, гарантовані ст.8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [4, с.12].

Викладене вище свідчить про широкий зміст принципу правової визначеності та його фундаментальність. Наприклад, Венеційська Комісія зазначає, що серед складників правової визначеності Європейська Комісія виокремлює такі: 1) доступність законодавства; 2) доступність судових рішень; 3) передбачуваність актів права; 4) сталість і послідовність приписів права; 5) легітимні очікування; 6) унеможливлення зворотної дії; 7) принцип *nullum crimen sine lege* та *nullum roena sine lege* (немає закону – немає злочину, немає закону – немає кари); 8) *res judicata* (коли за апеляційною скаргою винесено остаточне рішення, то подальші звернення в апеляційному порядку неможливі) [5, с.22–23]. Схожих поглядів притримуються У.Б. Андрусів і С.Є. Федик: понятійний апарат правової визначеності по-різному трактується в національних правових системах і постійно еволюціонує в судовій практиці. Доктрина українського права в цілому солідарна у питанні, що правова визначеність стає все більш значущим чинником точного правотворчого і правозастосовного процесу у державі та суспільстві. Однак у юридичній літературі не досягнуто єдиного розуміння щодо видової належності та сутності цієї засади. Варто наголосити, що в основному науковці визначають поняття принципу юридичної визначеності шляхом перерахування та розкриття його структурних елементів [6, с.19].

Отже, можна з впевненістю стверджувати, що він відіграє важливу роль під час становлення та реалізації норм права. Тому, дослідження його втілення в конкретній сфері чи правовому механізмі, зокрема в сфері застосування державою санкцій, є актуальною темою, яка потребує дослідження та вивчення, перш за все для оптимізації національної системи права, оптимізації механізму застосування правових норм, а також удосконалення змісту останніх.

Попри те, що принцип правової визначеності є відносно новим для національного законодавства, його зміст достатньо детально викладено в національній і міжнародній доктрині, зокрема: Марзена Кордела (Kordela, 2008) розглядає принцип правової визначеності як складову інституту верховенства права [7]; Патрисія Попельє (Popelier, 2008) описала парадокси принципи правової визначеності в сучасному законодавстві [8]; Джон МакГарри (McGarry, 2011) з'ясував вплив принципу правової визначеності на законодавство в сфері забезпечення прав людини [9]; Бернд Опперманн (Oppermann, 2018) описав роль принципу правової визначеності та прецедентів у праві Німеччини [10]; Яна Джандерова і Петра Губалкова (Janderová and Hubáľková, 2021) акцентували увагу на тому, що принцип правової визначеності захищає приватні інтереси [11]; В.О. Панкратова з'ясувала історичні витoki принципу правової визначеності [12]; Л.Л. Богачова провела детальний аналіз принципу правової визначеності в європейському і національному праві [13]; М.М. Дмитрієва [3] та С.П. Погребняк [14] досліджували поняття та сутність правової визначеності; В.М. Кравчук розглядав принцип правової визначеності як невід'ємну складову іншої засади – принципу верховенства права [4]; А.М. Приймак розкрив його специфіку [15]; У.Б. Андрусів і С.Є. Федик зосередили увагу на складових елементах принципу правової визначеності [6].

В той же час поза увагою вчених залишається комплексне дослідження механізму реалізації принципу правової визначеності. Натомість, в окресленому напрямі переважають епізодичні наукові розробки, наприклад, праці: Г.З. Огнев'юка, в якій проаналізовано застосування принципу правової визначеності у рішеннях конституційних судів України та інших держав [16]; М.І. Смоковича, де досліджено застосування принципу правової визначеності в адміністративному судочинстві [17]; Т. Кравцової, зміст якої присвячено застосуванню принципу право-

вої визначеності Європейським судом [18].

У той же час, дія даного принципу не може обмежуватись виключно сферою правосуддя, адже його положення стосуються якості змісту усіх правових актів, у тому числі таких, що де-юре мають індивідуальну дію, а де-факто призводять до глобальних політичних і економічних наслідків.

Тому мета статті обумовлюється необхідністю аналізу сутності принципу правової визначеності як юридичної категорії та з'ясування питання про його додержання в рішеннях РНБО, що передбачає з'ясування наступних питань: по-перше, чи відповідатиме принципу юридичної визначеності дослівне відтворення у рішенні РНБО про застосування персональних санкцій без їх конкретизації щодо індивідуума, до якого ці санкції мають застосовуватись; по-друге, чи відповідатиме принципу юридичної визначеності застосування до особи санкцій, позначених у відповідному профільному законодавчому акті як "інших санкцій".

Правова визначеність як складова принципу верховенства права

Виникнення принципу правової визначеності в юриспруденції пов'язують з появою первинних письмових джерел права на кшталт Законів XII таблиць або Дигестів Юстиніана, завдяки яким особи змогли ознайомитись із вичерпним переліком своїх прав, обов'язків, і діяти в їх межах.

Прогрес суспільства, зміна історичних епох, численна кількість економіко-політичних подій у світі, призвели до виникнення філософських суджень про право та їх подальшу трансформацію в писані норми та правила, закони. Саме до законів філософи Нового часу висували низку вимог: точність, чіткість та передбачуваність, додержання яких сприяло стабільному правовому положенню людини. Саме ці вимоги було покладено в основу змісту принципу правової визначеності, який історично становить формальну визначеність правових норм, яка робить суспільні відносини прогнозованими, впорядкованими та стабільними [12, с.191].

Враховуючи той факт, що принцип правової визначеності є глобальним загальноправим принципом, який реалізується в усіх правових державах, Європейською Комісією "За демократію через право" (Венеціанською Комісією) в доповіді "Верховенство права" 2011 року було акцентовано увагу на його ключових положеннях: принцип правової визначеності є ключовим у питанні довіри до судової системи і верховен-

ства права; для досягнення цієї довіри держава повинна складати тексти законів так, щоб вони були доступними; держава також зобов'язана дотримуватися та застосовувати у прогнозований і послідовний спосіб ті закони, які вона ввела в дію; прогнозованість означає, що закон повинен, коли це можливо, бути оприлюдненим до його виконання і бути передбачуваним у тому, що стосується його наслідків: він має бути сформульований достатньо точно для того, щоб людина могла регулювати свою поведінку [19].

В праві України правова визначеність є складовою принципу верховенства права, а тому, як стратегічно важлива засада національної правової системи, вказаний принцип отримав детальне висвітлення в сучасній юридичній науці. В той же час, зазначений принцип характеризується багатоаспектністю, про що свідчать наукові підходи щодо його розуміння. Так, на думку Л.Л. Богачової, даний принцип "являє собою сукупність вимог до організації та функціонування правової системи з метою забезпечення стабільного правового положення людини шляхом вдосконалення процесів правотворчості та правозастосування" [13, с.1].

На думку С.П. Погребняка, принцип правової визначеності виявляє себе не тільки на етапі правотворчості, а й на етапі правозастосування. Фактично мова йде про необхідність виокремлення щонайменше двох груп вимог, які походять з цього принципу: вимоги до нормативно-правових актів і вимоги до їхнього застосування" [14, с.181].

М.І. Смокович, характеризуючи принцип правової визначеності зауважує наступне: у демократичному суспільстві правова визначеність визнається однією з основоположних цінностей, це саме той принцип, який покликаний надати можливість учасникам правовідносин передбачити результати своїх дій, водночас передбачає і прогнозованість судових рішень за результатами розгляду спорів. Більшість дослідників визначають принцип правової визначеності як сукупність вимог до організації та функціонування правової системи з метою забезпечення стабільного правового становища особи шляхом удосконалення процесів як правотворчості, так і правозастосування [17, с.116].

До вимог принципу правової визначеності, про які було зазначено вище, А.М. Приймак відносить наступні:

1) чітке формулювання правової норми, тобто норма не може розглядатися як "право", якщо її не сформульовано з достатньою точністю

так, щоб громадянин мав змогу, якщо потрібно, з відповідними рекомендаціями, до певної міри передбачити наслідки, що її може потягнути за собою вчинена дія;

2) чітке формулювання умов, за яких здійснюється обмеження чи позбавлення свободи (така вимога так само спрямована на захист особи у її відносинах із державою);

3) обов'язкове оприлюднення нормативно-правових актів (*non obligat lex nisi promulgata*);

4) передбачувана законодавча політика, іншими словами, відсутність внесення непередбачуваних змін до законодавства;

5) чітке визначення меж дискреційних повноважень;

6) неможливість скасування остаточного судового рішення, яке набрало чинності [15, с.55].

Г.З. Огнев'юк посилається на значну кількість рішень Конституційного суду України, в яких застосовувався принцип правової визначеності через:

- чіткість, ясність, недвозначність положень законодавства;

- передбачуваність і повагу до легітимних очікувань громадян;

- вимогу остаточності судових рішень і їх неухильної виконаності;

- протидію свавілля органів державної влади, обмеженню дискреційних повноважень суб'єктів державної влади [16, с. 29].

Дещо відмінні складові елементи принципу правової визначеності називає Т. Кравцова, це:

- непорушність гарантованих прав та свобод людини;

- якість законодавства, високий рівень законодавчої техніки, однозначність, точність формулювань правових норм;

- передбачуваність законодавчих змін;

- єдність та стабільність судової практики;

- стабільність судових рішень, які набули законної сили [18].

Як вбачається з наведеного, ключовою ознакою принципу юридичної визначеності є чіткість, тобто властивість за значенням чіткої: розбірливий, виразний, зручний для читання; ясний для розуміння, точно переданий; такий, в якому окремі елементи, певні моменти точно відділені один від одного.

Принцип юридичної визначеності та санкційна практика

Застосування Україною санкцій (спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів) по відношенню до іноземної держави та її резидентів здійснюється з метою захисту національ-

них інтересів, національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України, протидії терористичній діяльності, а також запобіганню порушенню, відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів громадян України, суспільства та держави (ст.1 Закону України "Про санкції" [20]). На цьому законодавець наголошує і в преамбулі титульного нормативно-правового акту: усвідомлюючи потребу невідкладного та ефективного реагування на наявні і потенційні загрози національним інтересам і національній безпеці України, включаючи ворожі дії, збройний напад інших держав чи недержавних утворень, завдання шкоди життю та здоров'ю населення, захоплення заручників, експропріацію власності держави, фізичних та юридичних осіб, завдання майнових втрат та створення перешкод для сталого економічного розвитку, повноцінного здійснення громадянами України належних їм прав і свобод. Іншими словами, застосовуючи певні види санкцій Україна реалізує своє суверенне право на захист [8].

Рішення про застосування тих чи інших санкцій приймається РНБО на підставі пропозицій, внесених Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Національним банком України, Службою безпеки України (ст.5 Закону України "Про санкції" [20]). Разом із тим таке рішення не є чинним до поки не буде введено в дію відповідним указом глави держави та затверджене парламентом.

Зі свого боку, будь-який законодавчий акт, у тому числі Закон України "Про санкції", за науковою позицією О.Ф. Скакун є нормативно-правовим актом представницького вищого органу державної влади (або громадянського суспільства / безпосередньо народу), який регулює найважливіші питання суспільного життя, установлює права і обов'язки громадян, має вищу юридичну чинність і приймається з дотриманням особливої законодавчої процедури [21, с.316]. Той факт, що закони поширюються на всіх громадян, свідчить про те, що його норми є неперсоніфікованими.

Одночасно, спостерігається відсутність чіткості в приписах ч.1 ст.4 Закону України "Про санкції", у частині формулювання окремих санкцій. Наприклад, під час застосування санкції: блокування активів виникає питання: яких саме активів і на який строк?; обмеження торговельних операцій – всіх або окремих?; обмеження, часткове чи повне припинення транзиту ресурсів, польотів та перевезень територією України – часткове чи повне?; зупинення виконання

економічних та фінансових зобов'язань – яких саме?; анулювання або зупинення ліцензій та інших дозволів, одержання (наявність) яких є умовою для здійснення певного виду діяльності, зокрема, анулювання чи зупинення дії спеціальних дозволів на користування надрами – всіх або окремих?; запровадження додаткових заходів у сфері екологічного, санітарного, фітосанітарного та ветеринарного контролю – про які саме заходи йде мова?; припинення дії торговельних угод, спільних проектів та промислових програм у певних сферах, зокрема, у сфері безпеки та оборони – про які саме угоди, програми та проекти йде мова?; заборона передання технологій, прав на об'єкти права інтелектуальної власності – усіх або окремих?; позбавлення державних нагород України, інших форм відзначення – яких конкретно? Даний перелік наведено для прикладу та може бути продовжено.

В той же час нами визначено, що Рішення РНБО про застосування персональних санкцій (введено в дію відповідним Указом Президента України) є правозастосовним актом індивідуальної дії – актом прийнятим суб'єктом владних повноважень у межах визначеної законодавством компетенції щодо здійснення владних управлінських функцій, який поширюється на вирішення конкретного питання або стосується конкретної особи (фізичної чи юридичної) [22, с.13]. Іншими словами він є документом, що видається суб'єктом владних повноважень і прийнятий із метою реалізації положень нормативно-правового акту (актів) щодо конкретної життєвої ситуації, що не містить загальнообов'язкових правил поведінки та стосується прав і обов'язків чітко визначеного суб'єкта (суб'єктів), якому (яким) він адресований. Таким чином, визначальною рисою правозастосовного акту індивідуальної дії є обмеженість його дії, оскільки він поширюється на певну сферу правових відносин і стосується конкретно визначених суб'єктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про застосування, скасування і внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій): рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14.05.2020 (введено в дію Указом Президента України від 14.05.2020 № 184/2020). <https://www.president.gov.ua/documents/1842020-33629> (дата звернення 04.11.2021).
2. ЄС знову продовжив економічні санкції проти Росії (12.07.2021). <https://www.slovodilo.ua/2021/07/12/novyna/polityka/yes-znovu-prodovzhyv-ekonomichni-sankcziyi-proti-rosiyi> (дата звернення 04.11.2021).
3. Дмитрієва М. М. Правова визначеність: поняття і зміст. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2020. № 3. С. 15–22.
4. Кравчук В. М. Зміст принципу правової визначеності як необхідної складової верховенства права. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. № 4 (20). С. 10–15.

Висновки

1. Встановлено, що дослівне відтворення у рішенні РНБО України про застосування персональних санкцій (введеного в дію відповідним Указом Президента України) певних видів санкцій, передбачених у ч.1 ст.4 Закону України "Про санкції", без їх конкретизації щодо індивідуума, до якого ці санкції мають застосовуватись, суперечить принципу юридичної визначеності в будь-якому випадку, незалежно від формулювання видів санкцій, зокрема за допомогою сполучника "або"/"чи" для позначення того, що з перелічених способів можливий тільки один. Оскільки такі рішення апіорі є актами індивідуальної дії, тому повинні містити вказівку про суб'єкти, на яких вони поширюються. В протилежному випадку вони (рішення) не можуть вважатись актами індивідуальної дії, що суперечить їх юридичній природі. За таких умов чинність і законність таких правових актів доцільно поставити під сумнів.

2. Приймаючи до уваги сутність принципу юридичної визначеності застосування до особи (відповідно до Указу Президента України, яким введено в дію рішення РНБО України) санкцій, позначених (у згаданих актах) як "інших санкцій", однозначно, не буде суперечити названому принципу у випадку, якщо в п.25 ч.1 ст.4 Закону України "Про санкції" буде міститись бланкетна норма, тобто посилання на конкретні положення нормативно-правових актів, де закріплені такі санкції. В протилежному випадку дане питання вбачається спірним, з огляду на те, що зміст принципу юридичної визначеності чітко не закріплено в чинному міжнародному та національному законодавстві, а тому є дискусійним.

Конфлікт інтересів

Автор не оголошує конкуруючих інтересів.

Вираз вдячності

Дослідження виконано ініціативно та без фінансування.

- <http://doi.org/10.35774/app2019.04.010> (дата звернення 04.11.2021).
5. Європейська Комісія "За демократію через право" (Венеційська Комісія). Мірило правовладдя. Коментар. Глосарій. http://www.arbitr.gov.ua/files/pages/Mirylo_pravovladya.pdf (дата звернення 05.11.2021).
 6. Андрусів У. Б., Федик С. Є. Елементи принципу юридичної визначеності. *Часопис Київського університету права. Теорія та історія держави і права. Філософія права*. 2019. № 1. С. 19–25.
 7. Marzena Kordela. The Principle of Legal Certainty as a Fundamental Element of the Formal Concept of the Rule of Law. *Revue du notariat*. 2008. Vol. 110, Num. 2. P. 587–605. <https://doi.org/10.7202/1045553ar> (дата звернення 05.11.2021).
 8. Patricia Popelier. Five Paradoxes on Legal Certainty and the Lawmaker. *Legisprudence*. 2008. 2:1. P. 47–66. <https://doi.org/10.1080/17521467.2008.11424673> (дата звернення 05.11.2021).
 9. John McGarry. Effecting Legal Certainty under the Human Rights Act. *Judicial Review*. 2011. 16:1. P. 66–71. <https://doi.org/10.5235/108546811795316555> (дата звернення 05.11.2021).
 10. Bernd Oppermann. On the Role of Precedents and Legal Certainty in German Private Law. *Studia Iuridica Lublinensia*. 2018. Vol. XXVII. Part 4. P. 107-119. <https://doi.org/10.17951/sil.2018.27.1.107> (дата звернення 05.11.2021).
 11. Jana Janderová, Petra Hubáková. Legal Certainty – Protected Values and Partial Objectives: The Case of the Czech Republic. *Central European Public Administration Review*. 2021. Vol. 19. № 1. P. 63-82. <https://doi.org/10.17573/cepar.2021.1.03> (дата звернення 05.11.2021).
 12. Панкратова В. О. Історичні витоки принципу правової визначеності. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1. С. 187-192. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_1_36 (дата звернення 05.11.2021).
 13. Богачова Л. Л. Принцип правової визначеності в європейському і національному праві (змістовна характеристика). *Теорія і практика правознавства*. 2013. Вип. 2. С. 1–13. http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_2_74 (дата звернення 05.11.2021).
 14. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика). Харків: Право, 2008. 238 с.
 15. Приймак А. М. Принцип правової визначеності: поняття та окремі аспекти. *Наукові записки. Юридичні науки*. 2010. Том 103. С. 53–55.
 16. Огнев'юк Г. З. Принцип правової визначеності у рішеннях конституційних судів України та деяких сусідніх держав. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Юридичні науки*. 2019. Вип. 23. С. 26–31.
 17. Смокович М. І. Принцип правової визначеності в адміністративному судочинстві: окремі теоретичні засади та практичне застосування. *Актуальні проблеми держави і права*. 2020. Вип. 88. <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i88.3067> (дата звернення 06.11.2021).
 18. Кравцова Т. Правова визначеність: основні принципи та практика Європейського суду (11.06.2019). https://www.asterslaw.com/ua/press_center/publications/legal_certainty_the_basic_principles_and_practice_of_the_european_court (дата звернення 06.11.2021).
 19. Доповідь "Верховенство права", схвалена Європейською Комісією "За демократію через право" (Венеціанською Комісією) на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25-26 березня 2011 року). [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr) (дата звернення 06.11.2021).
 20. Про санкції: Закон України від 14.08.2014 № 1644–VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2018.
 21. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.
 22. Ківалов С. В. Правове регулювання оскарження рішень суб'єктів владних повноважень в адміністративних судах. *Актуальні проблеми держави і права*. 1994. Вип. 62. С. 7–14.

REFERENCES

1. *Pro zastosovannya, skasuvannya i vnesennya zmin do personalnykh spetsialnykh ekonomichnykh ta inshykh obmezhuvalnykh zakhodiv (sanktsiy): rishennya Rady natsionalnoyi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14.05.2020 (vvedeno v diyu Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 14.05.2020 No. 184/2020)* [On the application, abolition and amendment of personal special economic and other restrictive measures (sanctions): decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of 14.05.2020 (entered into force by the Decree of the President of Ukraine of 14.05.2020 No. 184/2020)]. <https://www.president.gov.ua/documents/1842020-33629> (in Ukr.).

2. YES zнову prodovzhyv ekonomichni sanktsiyi proty Rosiyi [The EU has again extended economic sanctions against Russia]. (12.07.2021). <https://www.slovoidilo.ua/2021/07/12/novyna/polityka/yes-znovu-prodovzhyv-ekonomichni-sanktsiyi-proty-rosiyi> (in Ukr.).
3. Dmytriyeva, M. M. (2020). Pravova vyznachenist: ponyattya i zmist [Legal certainty: concept and content]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Yurydychni nauky*, (3), 15–22 (in Ukr.).
4. Kravchuk, V. M. (2019). Zmist pryntsyphu pravovoyi vyznachenosti yak neobkhidnoyi skladovoyi verkhovenstva prava [The content of the principle of legal certainty as a necessary component of the rule of law]. *Aktualni problemy pravoznavstva*, 4(20), 10–15. <http://doi.org/10.35774/app2019.04.010> (in Ukr.).
5. Yevropeyska Komisiya "Za demokratsiyu cherez pravo" (Venetsiyaska Komisiya). *Mirylo pravovladdya. Komentar. Hlosariy* [European Commission for Democracy through Law (Venice Commission). The measure of the rule of law. Comment. Glossary]. http://www.arbitr.gov.ua/files/pages/Mirylo_pravovladdya.pdf (in Ukr.).
6. Andrusiv, U. B., & Fedyk, S. YE. (2019). Elementy pryntsyphu yurydychnoyi vyznachenosti [Elements of the principle of legal certainty]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava. Teoriya ta istoriya derzhavy i prava. Filosofiya prava*, (1), 19–25 (in Ukr.).
7. Marzena Kordela. (2008). The Principle of Legal Certainty as a Fundamental Element of the Formal Concept of the Rule of Law. *Revue du notariat*, 110(2), 587–605. <https://doi.org/10.7202/1045553ar>
8. Patricia Popelier. (2008). Five Paradoxes on Legal Certainty and the Lawmaker. *Legisprudence*, 2(1), 47–66. <https://doi.org/10.1080/17521467.2008.11424673>
9. John McGarry. (2011). Effecting Legal Certainty under the Human Rights Act. *Judicial Review*, 16(1), 66–71. <https://doi.org/10.5235/108546811795316555>
10. Bernd Oppermann. (2018). On the Role of Precedents and Legal Certainty in German Private Law. *Studia Iuridica Lublinensia*, XXVII(4), 107–119. <https://doi.org/10.17951/sil.2018.27.1.107>
11. Jana Janderová, & Petra Hubálková (2021). Legal Certainty – Protected Values and Partial Objectives: The Case of the Czech Republic. *Central European Public Administration Review*, 19(1), 63–82. <https://doi.org/10.17573/cepar.2021.1.03> (дата звернення 05.11.2021).
12. Pankratova, V. O. (2017). Istorychni vytyky pryntsyphu pravovoyi vyznachenosti [Historical origins of the principle of legal certainty]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, (1), 187–192. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_1_36 (in Ukr.).
13. Bohachova, L. L. (2013). Pryntsyph pravovoyi vyznachenosti v yevropeyskomu i natsionalnomu pravi (zmistovna kharakterystyka) [The principle of legal certainty in European and national law (substantive characteristics)]. *Teoriya i praktyka pravoznavstva*, (2), 1–13. http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_2_74 (in Ukr.).
14. Pohrebnyak, S. P. (2008). *Osnovopolozhni pryntsyphy prava (zmistovna kharakterystyka)* [Fundamental principles of law (substantive characteristics)]. Kharkiv: Pravo (in Ukr.).
15. Pryymak, A. M. (2010). Pryntsyph pravovoyi vyznachenosti: ponyattya ta okremi aspekty [The principle of legal certainty: the concept and some aspects]. *Naukovi zapysky. Yurydychni nauky*, (103), 53–55 (in Ukr.).
16. Ohnevyuk, H. Z. (2019). Pryntsyph pravovoyi vyznachenosti u rishennyakh konstytutsiynnykh sudiv Ukrainy ta deyakykh susidnykh derzhav [The principle of legal certainty in the decisions of the constitutional courts of Ukraine and some neighboring states]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politehnika". Seriya: Yurydychni nauky*, (23), 26–31 (in Ukr.).
17. Smokovych, M. I. (2020). Pryntsyph pravovoyi vyznachenosti v administratyvnomu sudochynstvi: okremi teoretychni zasady ta praktychne zastosuvannya [The principle of legal certainty in administrative proceedings: some theoretical principles and practical application]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*, (88). <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i88.3067> (in Ukr.).
18. Kravtsova, T. (2019). *Pravova vyznachenist: osnovni pryntsyphy ta praktyka Yevropeyskoho sudu* [Legal certainty: basic principles and practice of the European Court]. https://www.asterslaw.com/ua/press_center/publications/legal_certainty_the_basic_principles_and_practice_of_the_european_court (in Ukr.).
19. *Dopovid "Verkhovenstvo prava", skhvalena Yevropeyskoyu Komisiyeyu "Za demokratsiyu cherez pravo" (Venetsianskoyu Komisiyeyu) na 86-mu plenarnomu zasidanni (Venetsiya, 25-26 bereznya 2011 roku)* [Rule of Law Report approved by the European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) at its 86th plenary session (Venice, 25-26 March 2011)]. [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr) (in Ukr.).
20. Pro sanktsiyi [About sanctions]. *Zakon Ukrainy* (14.08.2014 No. 1644–7). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, (40), 2018 (in Ukr.).

21. Skakun, O. F. (2001). *Teoriya derzhavy i prava* [Theory of State and Law]. Pidruchnyk. Kharkiv: Konsum (in Ukr.).
22. Kivalov, S. V. (1994). Pravove rehulyuvannya oskarzhennya rishen subyektiv vladnykh povnovazhen v administratyvnykh sudakh [Legal regulation of appeals against decisions of subjects of power in administrative courts]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*, (62), 7–14 (in Ukr.).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАТТЮ (ARTICLE INFO)

Published in:

Форум права: 70 pp. 47–55 (5).

Related identifiers:

10.5281/zenodo.5529531

http://forumprava.pp.ua/files/047-055-2021-5-FP-Syniavska_7.pdfhttp://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2021_5_7.pdf**License (for files):**[Creative Commons Attribution 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)**Received:** 09.11.2021**Accepted:** 13.12.2021**Published:** 16.12.2021**Available online:** 16.12.2021**Cite as:**

Синявська, О. Ю. (2021). Рішення Ради національної безпеки і оборони України крізь призму принципу юридичної визначеності: правова оцінка щодо об'єктивності змістового наповнення. *Форум Права*, 70(5), 47–55. <http://doi.org/10.5281/zenodo.5529531>

Syniavska, O. Yu. (2021). Rishennya Rady natsionalnoyi bezpeky i oborony Ukrayiny kriz pryzmu pryntsyphu yurydychnoyi vyznachenosti: pravova otsinka shchodo obyektivnosti zmistovoho napovnennya [Decisions of the National Security and Defense Council of Ukraine through the Prism of the Principle of Legal Certainty: Legal Assessment of the Objectivity of the Content]. *Forum Prava*, 70(5), 47–55. <http://doi.org/10.5281/zenodo.5529531>